

DİNLERDE KADIN ALGISI

- Yahudilik: Kutsal kitabı; **Tevrat/Tanah. Tora** olarak isimlendirilen ilk beş kitabın Hz.Musa'ya indirildiğine inanılır. Neviim ve Ketuvim.
- Yahudi kutsal kitabı Tanah'tan sonra en kutsal yahudi metni **Mişna (şifahi Tora)** ve onun yorumundan oluşan **Talmud**'dur.
- İki ana yorum çizgisi:
- Ortodoks/muhafazakar yahudiler metni literal olarak yorumlarlar. Bu anlayışta metin zamandışı ve tarihistür. Yasaklar bağlamsal değildir ve her zaman her yerde geçerlidir.
- Reformist yahudilere göre ise kutsal metinler tarihsel metinlerdir. Belli bir dönem ve yerin bağlamsal yorumlarıdır.

- *“Tanrı insanı kendi suretinde yarattı. Böylece insan Tanrı suretinde yaratılmış oldu. İnsanları erkek ve dişi olarak yarattı” (Yaratılış, 1:27)*
- *“Tanrı Adem’in yalnız kalması iyi değil, ona uygun bir eş yaratacağım dedi..Rab Tanrı Adem’e derin bir uyku verdi. Adem uyurken Rab Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp yerini etle kapadı, Adem’den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Adem’getirdi” (Yaratılış/2:21-23).*

- Geleneksel Rabbinik yorumcular tarafından birbirini takip eden metinler olarak okunur ve *“Tanrı Adem’i yaratmıştır. O hem erkek hem de dişi idi. Onları Adem diye isimlendirdi”* (Jeremiah ben Eleazar/m.s.2.yüzyıl).
- *“Tanrı Adem’i yarattı. Onu iki yüzlü, iki sırtlı yarattı. Adem itiraz etti ve Tanrı onun kaburgasını aldı”* (Samuel ben Nahman/m.s.4.yüzyıl).
- Reformist yorumlarda ise ilk pasajda geçen erkek ve dişinin Tanrı suretinde birlikte yaratıldığı ve eşit olduğu düşüncesi öne çıkarılır.

- Tevrat'ta yer alan Adem ile Havva'nın yerleştirilmiş oldukları Aden Bahçesi'nden çıkarılış öyküsünde ise yılanın aldatmasına kanan kişi Havva'dır. **(Yaratılış/3:1-24)**
- Yasağı çiğneyen Havva geleneksel yorumlarda düşünün, aldatmanın ve kıskırtıcılığın, modernist/reformist yorumlarda ise değişimin, bilinçliliğin ve özgür iradenin sembolü olarak görülür.

- Hıristiyanlık: İsa merkezi bir konumda. Tanrı'nın inkarnasyonu ve Tanrı'nın bedenleşmiş şekli kabul edilir.
- Kutsal kitapları: İnciller (Matta, Markos, Luka, Yuhanna, Elçilerin İşleri, Pavlus'un, Yakub'un, Petrus'un, Yuhanna'nın, Yahuda'nın mektupları ve Vahiy kitabı.
- Erken dönemde İki ana yorum çizgisi:
- I. Alegorik yorum (İskenderiye Okulu):
- Örnek: Origen(ö.254)
- Nuh'un gemisini üç şekilde yorumladı. Literal, ahlaki ve deruni(içsel, ruhsal)
- Selden kurtuluş
- İnananın özel bir günahdan kurtuluşu
- İsa vasıtasıyla kilisenin kurtuluşu

- 2. Literal yorum (Antakya Okulu): Metnin gizli anlamlarının olduğunu reddettiler.
- İncillerde çizilen kadın imajı:
- İncillerde Hz. İsa'nın yanında yer alan bir çok yoldaş kadından söz edilir. İsa kadınları dışlamamış, onlarla ilgilenmiş, çıkmış olduğu seyahatlerde de kadınlar ona eşlik etmiştir. İncillerde yer alan bir anlatıya göre; İsa bir komşusunun evinde yemek yerken bir kadın onun ayaklarının üzerine ağladı, onları saçıyla sildi ve kıymetli yağlarla meshetti. Kadın bir 'günahkar' olarak tanınmaktaydı. Ev sahibi adam İsa'nın kadının günahkar olduğunu bilmesi gerektiğini ve ona iyi davranmaması gerektiğini düşündü. Fakat İsa sevgiden sözetti. 'Onun çok olan günahları bağışlandı, çünkü o çok sevdi' dedi (Luka İncili/7:47).

- Hz. İsa'nın ölümden sonra dirilişinin ilk tanıkları ve müjdecileri de kadınlardı (Markos/ 16:1-10; Luka/24:1-12; Yuhanna/20:1-10).
- Hz. İsa, tek eşliliği yeni bir öğreti değil Tanrı'nın emri olarak kabul etti ve boşanma bağlamında o, "Tanrı'nın birleştirdiğini insan ayırmamalı" dedi (Markos/10:9).
- Hıristiyanlığın en önemli simalarından biri olan Pavlus (ö.m.s. 67)'un Yeni Antlaşma'da yer alan mektupları da kadınlarla ilgili öğretiler içerir. Pavlus bir taraftan eşitlikçi söylemler geliştirirken (bkz. Galatyalılar'a Mektup/3:28), diğer taraftan erkeğin üstünlüğü ve kadının itaat etmesi gerektiğine vurgu yapıyordu (bkz. Korintlilere Birinci Mektup/11:3).

- Pavlus yine kadınlara yönelik olarak şunları söylüyordu. “Kadınlar toplantılarınızda sessiz kalsın. Konuşmalarına izin yoktur. Kutsal Yasa’nın da belirttiği gibi, uysal olsunlar. Öğrenmek istedikleri bir şey varsa, evde kocalarına sorsunlar. Çünkü kadının toplantı sırasında konuşması ayıptır.” (Korintlilere Birinci Mektup/ 14:34-35)

- İslam dini: Kur'an
- Kur'an'ın Yorumlanması:
- 1. Rivayet tefsiri:
- 2. Dirayet tefsiri: Rivayetleri yer yer eleştirir, içtihad yapar.
- 3. İşârî tefsir/tasavvufî :

- Modern dönem Kur'an yorumları:
- 1. Literal yorum: Kur'an tarihtüstü ve tüm zamanlara hitap eden bir metindir.
- 2. Yarı literal yorum: Bu yaklaşımda Kur'an'ın bütün ayetleri zamanüstüdür ve modern zamanlara uygun bir kitaptır. Akla vurgu çok önem taşır. Kur'an'ın söyledikleri doğa ile zıt değildir.
- 3. Tarihselci yorum: Metnin tarihsel bağlamını önemserler ve Kur'an'ın tarihtüstü olmadığına inanırlar.

- Yaratılış:
- “O sizi (insanoğlunu) bir tek nefisten yarattı ve o nefisten zevcini/eşini yarattı ve bu ikisinden (yeryüzüne) sayısız erkek ve kadın yayıldı.” (Nisa/4:1; ayrıca bkz. A’raf/7:189)
- Geleneksel yorumlarda ayette geçen “tek nefis” Adem’e, devamında gelen “zevc/eş” kelimesinin de ondan yaratılan Havva (Kur’an’da Havva adı yerine “eşi” kelimesi kullanılır.)’ya referans olarak kabul edilir. Bu yorumlarda “tek nefis” kelimesi “Adem” olarak kabul edildiğinden, ilk insan ve erkek olan ‘Adem’den eşi Havva yaratılmıştır’ sonucuna varılır. Bu yoruma göre; Âdem’e bir uyku çökmüş, melek sol yanındaki eğri kaburga kemiklerinden almış, yerini etle düzeltmiş, henüz daha uykusundan kalkmadan, Allah, kendisiyle huzur bulması için kaburga kemiğinden kadın suretinde eşi Havva’yı yaratmıştı

- Modern yorumlarda ise kadın-erkek eşitliğini yok eden, kadını ikincil duruma düşüren bu yaklaşım kabul edilemez görülmüş ve kadınla erkeğin aynı özden yaratıldığına özel bir vurgu yapılmıştır. Bu yorumda, söz konusu ayetlerdeki temel içeriğin, insanlığın erkeğiyle kadınıyla aynı özden yaratıldığı ve bütün insanoğlunun kökeninin, birbirini tamamlayan bir çiftli sistemin parçası olan aynı öze/tek bir nefse dayanmış olduğudur

- Kur'an'da yer alan ilk yaratılış kıssasına göre ilk insan Adem ve eşi yaratılışın ardından Cennet'e yerleştirilir. Allah, Adem ile eşini Cennet'teki bir ağaca yaklaşmamaları konusunda uyarır (7/A'raf:19). Ancak Şeytan hile ile onları aldatır (Bkz. A'raf/7:20-21) ve Adem ile eşi Allah'ın koymuş olduğu yasağı unutup ağaca yaklaşır. Adem ve eşi daha sonra yapmış oldukları hatayı anlayıp Allah'a kendilerini affetmeleri için yakarır (7/A'raf:23). Sonuçta onlar Cennet'ten yeryüzüne indirilir.
- “...birbirinize düşman olarak hepiniz (şeytan ve insan) oradan inin....” (7/A'raf:24).
-

- Kur'an'da kadın-erkek eşitliği:
- *“Ey insanlar! Doğrusu Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletler ve kabileler haline koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasınız. Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Allah bilendir, haberdardır.”* (Hucurat/49:13)
- *“Erkek veya kadın, kim mü'min olarak iyi iş işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz.”* (Nahl/16:97)

- Kur'an'da kadın-erkek ayrımcılığı:
- “Erkekler, kadınlar üzerine “kavvam”dırlar. Şundan ki Allah, bazılarını bazılarından üstün kılmıştır (faddale) ve erkekler mallarından bol bol harcamışlardır....” (Nisa suresi 34)
- Geleneksel yorumlarda *kavvam* kelimesine egemenlik, hâkimlik, yöneticilik anlamları yüklenmiş ve ayet “erkekler kadınlar üzerine egemendirler.” yargısına varılmıştır. *Faddale* kelimesi ise geleneksel yorumlarda “üstünlük” olarak anlamlandırılmış ve buna bağlı olarak da erkeğin, yaratılış olarak kadınlara üstün olduğu ve kadınlar üzerine egemen oluşlarının bir gerekçesi olarak sunulmuştur.

- Modern yorumcular ise ayette geçen 'Kavvamun' yani reisliğin/yöneticiliğin, bir çok kimsenin görmek istediği gibi erkeğin kadına üstünlüğünü ifade etmediğini, bu kelimenin 'bir kimsenin işini görme, yönetme anlamlarına geldiğini ifade ederler.
- Mesela Kur'an'ı anlamada tarihselci ve modern yaklaşım sergileyen çağdaş Müslüman bilgin Fazlur Rahman (2007) 4/Nisa:34 ayetinde geçen ve erkeğin kadınlar üzerinde kavvam/yönetici olarak takdimini şu şekilde yorumlar:
- *“ Bu ayet erkeklerin fazilet ve insanlık açısından değil, bilakis görev açısından kadınlardan üstün olduğunu gösterir. Çünkü onlar para kazanıp kadınları için para harcamakla yükümlüdürler....fakat bu üstünlük onların mahiyetlerinden gelmemektedir, sadece etkinlikleri itibarıyladır. Şayet bir kadın maddi yönden mesela miras yolu ile veya çalışıp kazanmakla bağımsızlaşırsa ve evinin geçimine katkıda bulunursa erkeğin bu yönden olan üstünlüğü o ölçüde azalır. Çünkü insan olarak bir erkek, karısından üstün değildir.”*

- Erkeklerin kadınlara üstün olduğuna delil olarak gösterilen ayetlerden biri de miras ile ilgilidir. 4/Nisa suresinin 11. ayetinde
- *“Allah size, çocuklarınız hakkında, erkeğe, kadının payının iki misli (miras vermenizi) emreder.”* denilmektedir.
- orum örneği:
- *“Kadının aklının eksikliği, aldanma ve aldatmasının çokluğu, erkeklere karıştığında töhmet altında kaldığı ve ev haricine pek çıkmaması gibi sebepler dolayısıyla erkeklere göre daha yetersiz bir konumda bulunmaktadır. Bu itibarla erkeğe daha fazla miras verilmesi gerekir.”* (Fahreddin er-Razi)